

VM 26/01/98 Nimittäminen määräajaksi

Valtion virkamieslakiin (750/1994) perustuen virkamiehet ovat joko toistaiseksi tai määräajaksi nimitettyjä. Valtion budjettitaloudessa on yleisenä periaatteena, että pysyvät tehtävät tulee tehdä vakinaisella henkilöstöllä. Määräaikaisissa palvelussuhteissa toimii nykyisellään viidesosa budjettitalouden henkilöstöstä eli noin 25 000 henkilöä. Määräaikaisten osuus on pysynyt viimeksi kuluneen viiden vuoden aikana melko vakaana, vaikka eräissä virastoissa ja laitoksissa myös määräaikaisten palvelussuhteiden osuus näyttää kasvaneen.

Virkamieslaissa säädetään tarkemmin määräajaksi nimittämisen perusteista. Mikäli virkamies on nimitetty ilman säädettyä perustetta määräaikaiseen virkasuhteeseen tai ilman pätevää syytä toistuvasti peräkkäin määräajaksi, hänellä on oikeus korvaukseen.

Valtiovarainministeriön henkilöstöosasto kiinnittää virastojen ja laitosten huomiota virkamieslaissa säädettyjen määräaikaisten nimittämisten perusteisiin.

1. Nimittäminen määräaikaiseen virkasuhteeseen

Valtion virkamieslain 3 luvussa säädetään nimittämisestä ja yleisistä kelpoisuusvaatimuksista. Luvun 9 §:ssä säädetään nimittämisestä määräajaksi.

Lain 9 §:n 1 momentin mukaan virkamieheksi voidaan nimittää määräajaksi tai muutoin rajoitetuksi ajaksi, jos työn luonne, sijaisuus, avoinna olevaan virkaan kuuluvien tehtävien hoidon väliaikainen järjestäminen tai harjoittelu edellyttää määräaikaista virkasuhdetta.

Virkasuhteen tulee perustua pääsääntöisesti virkoihin sidottuun järjestelmään. Määräaikaiseen virkasuhteeseen nimittäminen merkitsee poikkeusta mainittuun pääsääntöön. Näin ollen määräaikaiseen virkasuhteeseen nimittämisen tulee aina perustua virkamieslaissa nimenomaisesti säännelyihin edellytyksiin.

Työn luonteeseen liittyvinä syinä voivat olla esimerkiksi töiden ruuhkautumisen aiheuttama tilapäinen lisätyövoiman tarve taikka kestoltaan tai tehtäviltään rajattuun projektiin kuuluva määräaikainen tehtävä. Arvioitaessa työn luonnetta määräaikaisen nimittämisen perusteena tulee huomiota kiinnittää ensisijaisesti kyseessä olevaan työhön ja tehtäviin eikä niinkään välillisiin seikkoihin, kuten ulkoisista toimeksiantoista riippuvan rahoituksen epävarmuuteen.

Sijaisuuden perusteella henkilö voidaan nimittää määräaikaiseen virkasuhteeseen hoitamaan virkavapauden johdosta vapautuneita tehtäviä. Aiemman virkamieslain mukaan virkaan nimitettiin viransijainen, mutta nykyisin henkilö nimitetään määräaikaiseen virkasuhteeseen. Nimitettävän henkilön tehtävät ja palkkaus voivat poiketa sen henkilön tehtävistä ja palkkauksesta, jonka virkavapauden ajaksi virkamies nimitetään. Virkamieslaissa ei ole tarkoitettu sitoa määräaikaisen virkamiehen tehtäviä tiukasti vakinaisen virkamiehen hoidettavana oleviin tehtäviin, vaan tarkoitus on, että virastossa on mahdollisuus järjestää tehtävät asioiden hoitamisen kannalta tarkoituksenmukaisimmalla tavalla edellyttäen kuitenkin, että tehtävien edellyttämät pätevyysvaatimukset täyttyvät (jäljempänä KHO 8.9.1997 t. 2155).

Avoinna olevan viran tehtävien hoitamista varten määräaikaiseen virkasuhteeseen nimittämistä voidaan käyttää ainoastaan väliaikaisena järjestelyinä. Määräajaksi nimittäminen on perusteltua siihen asti, kunnes virka täytetään.

Määräaikaiseen virkasuhteeseen nimittämisen edellytysten tulee olla olemassa nimittämishetkellä. Nimitettävän viranomaisen tulee myös pystyä osoittamaan säädetyn perusteen olemassaolo. Määräaikaiseen virkasuhteeseen nimittämisen yhteydessä ei perusteta virkaa.

Valtiovarainministeriö on antanut 10.2.1995 suosituksen (2/95) virkojen hakumenettelyssä ja virkanimitysten valmistelussa noudatettavista periaatteista. Suosituksessa on käsitelty myös nimittämisen perusteita ja nimitysmuutia.

2. Nimittäminen virkaan määräajaksi

Valtion virkamieslain 9 §:n 2 momentti puolestaan säätelee nimittämistä määräajaksi tai muutoin rajoitetuksi ajaksi virkaan. Lain mukaan virkaan voidaan nimittää määräajaksi tai muutoin rajoitetuksi ajaksi, jos

viran luonteeseen tai viraston toimintaan liittyvä perusteltu syy sitä vaatii.

Aiemmin säädettiin asetuksella viroista, joihin voitiin nimittää määräajaksi tai muutoin rajoitetuksi ajaksi. Nykyisin nimittävän viranomaisen harkinnassa on se, onko virkaan syytä nimittää toistaiseksi vai rajoitetuksi ajaksi. Rajoitetuksi ajaksi nimittämiseen on oltava viran luonteeseen tai viraston toimintaan liittyvä perusteltu syy. Pääsääntöisenä menettelynä on kuitenkin nimittäminen virkaan toistaiseksi.

Viran luonteeseen liittyvästä tilanteesta on esimerkkejä valtionhallinnon ylimpien virkamiesten osalta. Viraston toimintaan liittyvä perusteltu syy voi olla esimerkiksi tarve lakkauttaa virkoja tai valmisteilla oleva organisaatiomuutos.

3. Aina määräajaksi täytettävät virat

Virkamieslain 9 §:n 3 momentin mukaan asetuksella säädetään virat, joihin on aina nimitettävä määräajaksi.

Asetuksessa aina määräajaksi täytettävistä viroista (1060/1994) on säädetty viroista, jotka täytetään aina määräajaksi. Esimerkinä näistä ovat oikeusministeriön lainsäädäntöneuvoksen virat, joissa

kulloinkin tarvittavan asiantuntemuksen saamiseksi lainvalmistelu- ja tutkimustyöhön käytetään määräaikaista nimityksiä. Asetuksessa mainittujen virkojen lisäksi joitakin tyyppillisesti määräajaksi täytettäviä virkoja on esimerkiksi yliopistoissa ja korkeakouluissa.

4. Viran perustaminen määräajaksi

Virkamiesasetuksen 6 § säätelee tapauksen, jolloin virka voidaan perustaa määräajaksi.

Säännöksen mukaan määräajaksi perustaminen on mahdollista ainoastaan, jos virkaan tarvittavat varat on lahjoitettu valtiolle. Säännös sisältää tarkemmat määräykset tämällytyypin viran perustamisesta. Edellä 3-kohdassa mainitussa asetuksessa on säädetty, että virka, joka on perustettu määräajaksi, täytetään enintään kyseiseksi määräajaksi. Lahjoitusvaroin perustettuja virkoja on lähinnä yliopistoissa.

5. Korvausvelvollisuus

Virkamiehellä, joka on ilman virkamieslain 9 §:n 1 tai 2 momentissa säädettyä perustetta nimitetty määräajaksi tai ilman pätevää syytä toistuvasti peräkkäin nimitetty 9 §:n 1 tai 2 momentin nojalla määräajaksi, on oikeus virkasuhteen virastoon päättyessä sen vuoksi, ettei häntä enää nimitetä tämän viraston virkamieheksi, saada virkamieslain 56 §:n nojalla virastolta korvaus. Korvauksen suuruus vastaa vähintään kuuden ja enintään 24 kuukauden palkkaa. Korvauksen määrää maksettavaksi virkamieslautakunta, jonka päätökseen on mahdollisuus hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen.

Nimitettäessä henkilö toistuvasti määräaikaiseen virkasuhteeseen tulee kussakin uudessa nimitystilanteessa olla virkamieslain 9 §:n 1 momentin nimittämisperusteen lisäksi työn tarjoamisedellytysten ja hallinnon yleisten periaatteiden mukaisesti arvioiden pätevä syy toistuville nimityksille. Tarkoituksena on, että toistuvaa määräajaksi nimittämistä ei käytetä virkamiehen irtisanomissuojaa heikentävässä merkityksessä. Määräaikaisten virkasuhteiden lukumäärä ei kuitenkaan sinänsä vaikuta niiden laillisuuteen, koska jokaisen yksittäisen nimityksen tulee täyttää säädetty edellytykset. Jos tehtävä on pysyvä, tulee perustaa virka ja nimittää virkamies virkaan toistaiseksi. Siinä tapauksessa, että virkamiehen tehtävät tai viraston mahdollisuudet tarjota virkamiehelle tehtäviä suoritettavaksi olennaisesti ja muutoin kuin tilapäisesti vähenevät, viranomaisella on virkamieslain mukaan oikeus irtisanoa virkamies.

6. Korvauskäytännöstä

Virkamieslautakunnalle esitettiin sen ensimmäisen kolmivuotiskauden aikana 26 virkamieslain 56 §:n mukaista korvausvaatimusta. Kaikissa näissä tapauksissa oli kysymys valtion virkamieslain 9 §:n 1 momentin soveltamisesta. Lautakunta on antanut ratkaisunsa tähän mennessä 25 vaatimuksesta, joista osaan on haettu muutosta korkeimmasta hallinto-oikeudesta. Henkilölle on määrätty maksettavaksi korvaus kaikkiaan yhdeksässä tapauksessa.

Seuraavassa mainitaan yleispiirteittäin joitakin esimerkkejä korvausvaatimuksista, joissa virkamies on katsottu oikeutetuksi korvaukseen:

Henkilö oli nimitetty vuosina 1995-1996 kuuteen peräkkäiseen määräaikaiseen virkasuhteeseen. Tehtävät olivat vaihdelleet ja jatkuneet riippumatta lyhyistä määräaikaistapauksista. Määräaikaistapauksien varsinaisena perusteena olivat olleet rahoitukseen liittyvät syyt. Kyseessä ei ollut säädetty peruste määräaikaiseen virkasuhteeseen nimittämiseksi. (KHO 3.12.1997 t. 3072);

Henkilö oli nimitetty vuonna 1995 viiteen peräkkäiseen virkasuhteeseen. Työtehtävät ovat olleet luonteeltaan pysyviä. Työntekijä oli perustellut määräaikaista taloudellisilla ja tuotannollisilla syillä ja todennut, että virkasuhde oli riippuvainen siitä, saiko työnantaja ulkopuolisia töitä ja siten ulkopuolista rahoitusta. Kyseessä ei ollut säädetty peruste määräaikaiseen virkasuhteeseen nimittämiseksi. (KHO 9.7.1997 t. 1704);

Henkilö, joka oli ollut 1.8.1985 alkaen määräaikaisten lehtorina, oli nimitetty 9.12.1994 tehdyllä päätöksellä 1.1.-31.7.1995 kestävään virkasuhteeseen. Työn luonne ei ole edellyttänyt enää nimittämistä määräaikaiseen virkasuhteeseen, ottaen huomioon, että työnantajan päätöksellä on 21.3.1995 perustettu mainitut tehtävät sisältävä lehtorin virka. (KHO 18.8.1997 t. 1914).

Korvausvelvollisuutta ei ole katsottu olevan esimerkiksi seuraavissa tapauksissa:

Henkilö oli nimitetty vuonna 1996 kahteen peräkkäiseen virkasuhteeseen. Työtehtävät olivat olleet luonteeltaan ajallisesti rajoitettuja erään projektin käynnistysvaiheeseen ja liittyneet lisätyövoiman tarpeeseen. Korvausvaatimus hylättiin. (KHO 25.6.1997 t. 1604);

Nimitettäessä henkilö seitsemän kuukauden määräaikaiseen virkasuhteeseen oli ollut tiedossa, että alan rakenteessa tapahtuu muutoksia laitosten yhdistämisen jälkeen. Työn luonne on edellyttänyt nimittämistä määräaikaiseen virkasuhteeseen. (KHO 3.12.1997 t. 3073);

Henkilö oli nimitetty neljän kuukauden määräaikaiseen virkasuhteeseen. Viran tehtävät oli organisaatiomuutoksen johdosta järjestetty uudelleen, eikä virastolla ollut nimittämisen yhteydessä tietoa lopullisista, vakinaisista työjärjestelyistä ja niiden edellyttämästä henkilöstötarpeesta. Korvausvaatimus hylättiin. (KHO 22.1.1998 t. 101)

Henkilö oli nimitetty 31.3.1995 saakka kestävään määräaikaiseen virkasuhteeseen perusteena työruuhkan purkaminen. Tämän jälkeen hänet nimitettiin entisiin palkkaeduin kahteen kuukauden kestävään määräaikaiseen virkasuhteeseen perusteena toisen viran sijaisuus. Näytön perusteella on arvioitu henkilön toimineen vakinaisen virkamiehen sijaisena. Sillä seikalla, että henkilön palkkaus ja tehtävät ovat pysyneet osaksi entisellään, ei ollut ratkaisevaa merkitystä asian lopputuloksen kannalta. Korvausvaatimus hylättiin. (KHO 8.9.1997 t. 2155).

Vaikka edellä mainituilla tapauksilla on ennakkopäätösluonnetta, jokainen yksittäinen nimittämistilanne edellyttää tapauskohtaista nimitysperusteiden arviointia.

Virkamieslautakunnan lainvoimaiset päätökset tarkempine tapausselostuksineen ovat saatavilla internetistä osoitteesta:
<http://www.vn.fi/vm/suomi/valthenk/vmltk/oiktap.htm>

7. Lopuksi

Valtion virkamiesasetuksen (971/1994) 16 §:n mukaan todistukseksi nimittämistä annetaan

nimittämiskirja. Nimittämiskirjaan ei edellytetä merkittäväksi valtion virkamieslain 9 §:n 1 momentissa säädettyä perustetta. Valtiovarainministeriön henkilöstöosasto on 15.11.1994 antanut suosituksen (19/94) nimittämiskirjamalleista.

Henkilöstöosasto on sittemmin katsonut tarpeelliseksi laatia myös vaihtoehdoisen nimittämiskirjamallin määräaikaiseen virkasuhteeseen nimittämiseksi. Oheinen malli on muutoin samansisältöinen kuin edellä mainitun suosituksen malli 2A, mutta siihen on lisätty kohta Määräaikaisuuden peruste. Henkilöstöosasto suosittelee tulkintaongelmien välttämiseksi vaihtoehdoisen mallin käyttämistä, kun henkilö nimitetään virkamieslain 9 §:n 1 momentin nojalla määräaikaiseen virkasuhteeseen.

Jos henkilö nimitetään virkaan, käytetään edelleen alkuperäisen suosituksen mukaisia nimittämiskirjamalleja.

Eduskunnan hallintovaliokunta on mietinnössään (HaVM 6/1997 vp) edellyttänyt, että valtion virkamieslakiin pohjautuvaa virkamiesten nimittämistä määräajaksi ja määräajaksi nimittämisen perusteita seurataan. Tähän liittyen valtiovarainministeriö lähettää lähitulevaisuudessa ministeriöille sekä virastoille ja laitoksille mainittuja seikkoja koskevan kyselyn.

Lisätietoja tähän kirjeeseen liittyvistä kysymyksistä antavat tarvittaessa vanhempi hallitussihteeri Pirjo Staffans puh. (09) 160 4965 ja hallitussihteeri Kari Peltonen puh. (09) 160 4955.

Osastopäällikkö, valtion työmarkkinajohtaja Teuvo Metsäpelto

Hallitussihteeri Kari Peltonen

LIITE malli nimittämiskirjasta määräaikaiseen virkasuhteeseen

NIMITTÄMISKIRJA

Nimittäminen virkamieheksi virkasuhteeseen

Päivämäärä Dnro

Nimi

Arvo tai ammatti

Virasto tai laitos

Nimike

Palkkauksen määräytymisperuste

Aika

Koeaika

Määräaikaisuuden peruste

Kieliversiot

[Hae julkaisuja ja asiakirjoja](#)

Dokumentin tiedot

Tyyppi:

Henkilöstöhallinnon asiakirja

Otsikko:

VM 26/01/98 Nimittäminen
määräajaksi

Tunniste:

VM 26/01/98

Päivämäärä:

20.03.1998

Aihe:

Valtio työnantajana

Tekijäorganisaatio:

VALTIOVARAINMINISTERIÖ

Osasto:

Henkilöstöosasto

Voimassaolo:

20.03.1998-

[Tietoa näistä sivuista](#)

Valtiovarainministeriö PL 28 00023 VALTIONEUVOSTO puhelin 0295 16001 valtiovarainministerio@vm.fi